

venire ab ipsis, sed a calore stomachi principaliter, tanquam excitante, & adjuvante calorem formalem illorum. Respond. ut qualitas illa producat in aliquo passio, non sufficit, ut sit illius capax, sed etiam ut sit proportionatum tali agenti, ut ab ipso eam recipiat, non enim quodlibet potest agere in quodlibet, sed præcipue in istis virtualibus qualitatibus unum agens habet virtutem cauſandi aliquem effectum in uno passio, quem nequit in alio cauſare etiam si eundem speciem effectum recipere possit, sic videmus aliqua animalia ex aliquo veneno frigido incirere, non alia, etiam si eundem frigidus sint capacia; palea est capax attractionis, sed a succo non est imprinted, non a magne, aliqua etiam agentia sunt, quæ licet sint cauſativa aliquos effectus, illum tamen producere nequeunt nisi cum alio corpore conjungantur, vel tali modo disponantur, & hinc est, quod non in omnibus potest piper, aut vinum calorem efflicere propter improprietatem agentis ad passum; concedimus tamen calorem stomachi iuvare aliquo modo, ac veluti excitare virtuale calorem piperis, & vini, ellò talis excitatio non in omnibus mixtis semper sit necessaria, ut supra diximus.

Itaque ad solutionem ultimi principis possi n. 28. concedendum est alsumtum, admittendo nimirum qualitates virtuales in mixtis, ut omnes etiam Recentiores admittunt Comibr. Ruyus Joan. de S. Thom. Bannez, & alii, sed neganda est consequentia, & ratio disticta assignata est super folio de instantia Aristeli, ubi satis declaratum est, cur qualitates illæ necessaræ sint in mixtis, non autem in elementis.

32. Dicimus 2. inter qualitates corporum subtiliarium sensibiles licet, & caducas illas quatuor sunt omnium primæ. Ita Aristot. ad text. 9. ubi ad 23. ubi ex professo probat has qualitates esse primas qualitates huiusmodi corporum, unde text. 13. concludit manifestum esse, quod omnes aliae differetia reducantur ad primas quatuor; Solut autem ab omnibus hac ratione probari, quia primas qualitates in hac serie dicuntur, quæ non sunt ex aliis, nec ex alteris, sed ex ipsis cæteræ oriuntur, quæ ratione materia, & forma, & privatio dicebantur prima principia rerum naturalium, sed illæ quatuor sunt huiusmodi in coordinacione qualitatum, de quibus est in præsentem sermo, & c. quæ quidem ratio si in toto rigore sumatur, ut cum tribus rerum naturalium principis servent in primitate quatuor illas qualitates omnimodam proportionem, ut quamplures velle dicuntur, non est admittenda, nam in isto rigore non est competit prima conditio, lux enim in multorum sententia calorem producere potest, producit etiam secum calorem alios arietate, cum scilicet attractione attenuatur corpora, & caleſcit, & ne fiat contentio de istis qualitatibus, quia non sunt proprie corporum elementarium, & corruptibilem (inter quas tantum sit ista comparatio in primitate, ut supra diximus) sed communes etiam celestibus corporibus, saltem negari non potest, quod a virtualibus qualitatibus mixtorum produci non possint, piper enim producit calorem, quedam venena frigus, &c. Nec etiam eis in eodem rigore quadrat secunda conditio, nam in antiperſtasi calor producit frigus, ut evenit de aquis puralibus in grolate, & e contra frigus calorem, ut contingit de calore stomachi in hyeme, potest etiam calor proferre, & indurationem, unde ait Arist. 4. Met. ab initio calorem, & frigus humectare, excicare, indurare, & emollire; nec dicas hoc esse per accidens, quia nec etiam hoc modo principia rerum naturalium sunt eis inveniunt, in eodem genere principiandi, quod sufficit, ne currat omnimoda proportio inter prima principia rerum naturalium, & primas qualitates in hac secunda conditione. Nec denique tertia conditio convenit eis in eo rigore, ut omnes proſus alie qualitates per se, & proximè ex omnibus illis simul sumptis, vel saltem ex aliqua illarum, sint enim plures alie qualitates, quæ immediatæ ex substantiis forma proveniunt, si enim formæ elementorum, quæ sunt imperfectissimæ, habent suas proprias qualitates ab ipsis emanantes, hoc certè forma mixtorum longè perfectioribus denegandum non erit; tum quia si omnes proſus secundæ qualitates ex sola primarum commixtione conſurgunt, facile possint ad libitum produci quilibet ſapor, color, & odor, diversimodè nempe primas qualitates contemperando, permixtis enim illis in tali gradu, & in certa contemperacione, statim conſurgunt hic, vel ille ſapor, & odor, prout quisque vult, quod tamen non videmus.

Conditiones ergo illæ primorum principiorum quod non fiant ex aliis, &c. non simpliciter, & absolute ad primas qualitates transferri debent, sed servata propositione, & per quandam analogiam; Itaque illæ quatuor qualitates dicuntur primæ ex prima conditio- ne respectu aliarum, quia univerſaliter, & a toto genere alias præcedunt, etiam in particulari quandoque contingat aliquam primarum qualitatum ab aliis produci, dicuntur primæ ex secunda conditione, non quia per accidens interdum una ex aliis non fiat, sed quia non habent qualitates secundæ, quæ semper supponunt primas, nulla nempe illarum alteram necessariò supponit, nam & frigus potest esse sine calore, vel frigore, & quælibet alia potest esse sine aliqua earum, undè quod adhuc funt omnes, & singule æque primæ ut Arist. docet 3. de gener. 74. & Doctor. 1. d. 17. q. 3. Quapropter fallum est, quod aiebat Caſtalin, citat. humi- ditate, & siccatem, ex frigore, & calore per se provenire, quia humiditas conjungitur in aqua cum frigiditate, in igne siccatas cum fumo calore, & e contra siccatas cum frigore in terra, humi- ditas cum calore in aere, præsertim in Aristot. fert. ergo per se qualitates illæ ex frigore, vel calore, aut amborum commixtione non proveniunt, sed sunt æque primæ, ac illæ.

33. Denum tertia conditio ite eis aptari debet, ut omnes alie qualitates in generabilibus, & caducis corporibus ab eis quoquo- modo dependant, proximè scilicet, remotè, ac dispositivè, ut inductione probari potest, nam qualitates sensibiles vel pertinent ad sensum tactus, ut sunt grave, leve, durum, molle, lubricum, & rigidum, apterum, lenè, crallum, & tenne, calidum, frigidum, humidum, & siccum, palam autem est, quod omnes illæ ab istis quatuor ultimis proveniunt, vel ex permixtione illarum, quatenus una prædomi- nans est, v. g. molle, lubricum, album, leve, & tenne ex humido prædomi- nante; durum vero, aridum, apterum, & crallum ex sicco prædomi- nante, grave ex ignis prædominante, leve ex calido, ita docet Arist. 1. de gen. 8. raritas, & densitas non ponuntur, quia revera qualitates non sunt, ut inferius videbitur. Vel pertinent ad sensum gustus, ut ſa- pores, & hæc quæ oriuntur ex ipsis primis ex Arist. de sensu, & sensib. c. 4. quò in loco dulcedinem refert ad calorem prædominantem, acritatem vero ad frigus. Vel pertinent ad olfactum, ut odores, & illæ quæ ex ipsis oriuntur ex prædominio calidi, & humidit. secundum Aristot. ibid. c. 5. & 2. de Anim. 9. Vel pertinent ad auditum, ut ſonus, & illæ, quæ licet immediatè ex primis ortum non habeant, tamen quia dependent ex aliis qualitatibus ab istis quatuor cauſatis præcipue ex duritie, idè mediatè factis, & dispositivè dependent, ut habet Arist. lib. 1. probl. Vel tandem ad visum actinent, ut colores, & lux, & quidem colores ab ipsis proveniunt, ut notavit Scot. 4. d. 49. quæst. 1. §. A. unde Aristot. sed. ultim. problem. albedinem ad frigus nigredinem vero ad calorem reducit, lux vero, licet in sua com- munitate ab ipsis non pendat, ut pote quia etiam in celestibus cor- poribus reperitur, attamen ut in subtiliaribus exiit, utque saltem re- motè ab ipsis trahunt originem, quatenus requiruntur in certa tempe- ratate ad formam substantialem, à qua proximè emanant, ut notavit Tat. cit. §. Secundo frigidum, lumen vero, quia non est quedam qualitas ab intrinsecis competens luminoso medio, sed ab extrin- secis, scilicet a lucido, hinc frigidum erit frigidum, etiam lumen ab ipso cauſatum ab istis qualitatibus pendebit, nam effectus dependet latius mediatè ab eo, à quo sua causa dependit, lumen autem est species sensibilis lucis, ut docet Doctor. d. 12. quod etiam dicendum erit de quælibet alia sensibili specie alterius qualitatis. Qualitates item virtuales mixtorum, licet proximè à forma di- manent, attamen quia forma substantialis illas prærequirit qua- litates, idè ad illas aliquam dependentiam habebunt, & totus hic discursus ex eo confirmari valet, quod ex notabili variatio- ne illarum qualitatum alie omnes qualitates variantur.

34. Hæc tamen dependentia, cæterarum qualitatum à primis non adeo essentialis est in omnibus, ut non etiam dependant ab aliis rebus, nec possint etiam produci sine ipsis, nam quæ plures illarum à Cælo produci possint, & multa sunt in quibus primæ qualitates eodem modo attempatè manent, & tamen contrarias habent qualitates secundas, multa enim funt frigida, quæ non sunt alie, & multa calida, quæ non sunt nigra, quod argumentum est non semper ex sola commixtione, & attempatione primarum qualitatum secundas oriri, aliquoquin levi artificio possimus quælibet producere colorem, & laporem, ut supra arguebamus, sed ipsam quoque substan- tiam formam, diversitatem eius virtutes ad illarum productionem concurrere; hoc tamen semper verum est, quod in subtiliaribus præ- currant illæ quatuor qualitates, vel aliqua illarum ad productionem cæterarum vel proximè, vel remotè, & dispositivè, ut diximus, quia qualitates secundæ vel oriuntur immediatè ex primis, vel ex forma substantiis mixti, quæ cum mediis primis qualitatibus produ- cta fuerit, conſequenter qualitates ab ipsa resulant, à primis quoque mediatè dependent, ac etiam dispositivè, quia qualitates primæ sunt veluti dispositiones ad qualitates secundas recipiendas; & ex hæc doctrina solvuntur quæcunque obici possunt contra primatem illarum qualitatum. Cùm vero audis secundas qualitates à primis oriri, id non ita intelligendum est, quasi efficiantur à primis producuntur, sed sicut ex pugna elementorum cauſæ principiorum mixta producant quæ ex materia, sic proportionatè ipsa mixta primis qualitatibus diversimodè affecta secundas producant, ut quibus auto- tem combinationibus primarum singulari qualitates secundæ oriantur, sicut discitur Zanard. in univerſo elementari c. 6. sed eleganter valde Angell. 1. 2. de form. propter. p. 270.

QUESTIO IV.

An omnibus istis qualitatibus conveniant actio, & res- sistencia, & quomodo.

35. Pro intelligentia quæſiti expendendum est, quid sint activi- tas, & resistentia, & quomodo differant, & quidem quid sit activitas constat satis ex dictis dil. 7. Physic. q. 2. est enim ipsa virtus agentis, quæ efficiens aliquem producit effectum; diffici- lis est explicare, quid sit resistentia, de qua sicut agunt Scot. disp. 43. Met. lect. 1. Ruyus 1. de gen. tract. de ad. & read. q. 1. Arist. 1. de gen. q. 7. & Averia 1. q. 39. lect. 9. breviter dicimus, quod resistentia est, quæ impeditur, vel retardatur ad contrarium, ne fiat vel totaliter vel non tam cito, aut tanta intentione, aut perfectione, & est duplex una activa, altera formalis, quæ ab aliis dicitur passiva, prima (licet non tam proprie dicitur resistentia) est ipsamet actio agentis, sicut potentia resistentia activa est ipsamet activa potentia agentis, inquan- tum impedit contrarium debilitando activam virtutem ipsius, ne in idem agens reagat, vel non tanta velocitate, & intentione, ut ipsis calore tanquam potentia, & caleſcencia, tanquam actione non fo- lum

lum caleſcit aquam, verim etiam debilitat virtutem aque, ne in ipsam ignem reagat, non tam cito, & intense, unde solum activis qualitatibus convenit, & colligitur ex Doctore ubique reactivio- nem concedit, ut in 4. d. 44. q. 1. d.

36. Resistentia vero formalis (quæ proprie est resistentia) ut deducit ex Scoto 2. d. 2. quæſt. 9. Z. & 4. d. 1. q. 5. F. & d. 4. quæſt. 16. q. alius intelligens, non est quædam actio, cùm etiam rebus non activis conveniat, ut cum lapis duritie resiste, ne dividatur, & gravitate, ne moveatur; ut cum aqua aliud est resgere, & aliud resistere, ete- nim hoc fieri potest sine illo, & est quedam pura defensio à contra- rio. Nec est proprie passiva, imò potius est negotio passivus; impos- sibilitas enim inquit Doct. d. 49. cit. non est nisi negatio posse pati, & resistentia, & illud dicitur resistere agenti, quod non patitur ab ipso; sed actualis resistentia formalis dupliciter explicari potest, vel per negationem, vel per affirmationem, primo modo explicatur à Doctore in §. citat. quod fit negotio actionis ab agente, & passionis in subiecto vel totalis, vel non tam intenſe, & velocis, & con- notat applicationem agentis obſidentis, & oppugnantis, secundo modo explicatur à Doct. 4. d. 1. quæſt. citat. dicitur esse quedam manentiam, seu persistentiam in proprio ſtatu; tunc igitur res actu resistit, quando cœdit durare, & persillere ad præſentiam contrarij oppugnantis in eodem ſtatu, quæ duratio proprie dicitur resistentia, sic frigus aque resistit igni, ne subito calorem inducat in eam, & hoc sua præſentia, & inexistencia in aqua, aer nullo modo resistit luminoso quia ſtatim luminoso inducit formam in aere; lapis sua gravitate resistit motui, ne ab illo loco amoveatur, vel non tanta facilitate, sed adhuc majori conatu. Cùm igitur hæc formalis resistentia non fit aliud, quàm duratio rei in suo ſtatu, ne ab agente oppugnantia deturbetur, iuxta illud poetæ Durato, & vosmet rebus servate fecundis, cuiuslibet formæ, five activæ, five non activæ conveni- rent. Potentia autem resistentia formalis erit ipsamet entitas rei persistentis, nam Aristot. cap. de qualitate in præd. ait durum signifi- ficare potentiam, quia obſtat, quò minus facile secari possit, non videtur autem necessaria aliqua alia distincta potentia ad resistendum, præſentendo enim à quæcunque virtute, ad hæc frigus existendo in aqua impeditur actionem caloris, quia ex se propriam appetit con- ſervationem & exſistentiam; quod si placet habere potentiam distinctam, ut Aristot. ibi velle videtur, & nos cum eo dip. 7. log. q. 3. art. 2. non repugnans, & forte hoc erit magis conſequens ad ea, quæ mox dicimus sumus; hoc notato.

37. Dicimus primò, singulas qualitates illas habere potentiam activam univocam ad agendum in contrarium, cum tali ordine, ut magis activus sit calor omnibus aliis, deinde frigus, postea humiditas, ultimo loco siccatas. Conſequo, quod utramque partem communis est apud omnes Marti. 2. de gen. quæſt. 1. 9. Sæo. ib. quæſt. 6. Venet. c. 13. lummæ. Tole. ibid. q. 3. Comibr. q. 13, & 13. art. 3. Tien. art. 2. de reat. Angell. p. 4. 1. Ruy. 1. de gen. tract. de ad. & read. ſu. 2. A. ver- ſam q. 4. lect. 6. Arist. 2. de gen. d. 2. 9. Mercen. volum. 1. dilucid. p. 118 Zab lib. de qual. element. cap. 5. Contar. tom. 2. dip. propter. de primis quib. & alios Perip. Et quidem quantum ſpectat ad ad- vitationem, cum abundè probata est q. 1. huius dip. addimus autem unamquamque activam per se esse in ſuam contrarium, quia in aliam non contrariam non agit per se & directè, pugna namque inter con- traria veritatur, sed indirectè tantum, & per accidens, ut diximus n. 17. Quo autem ad ordinem activitatis inter eas aliquam proba- tur, quia illud agens est activius, quod in majori distantia ſuam protrahit actionem, & citius, sed in majori distantia, ac vehementer agit calor, quam frigus, & humidum, quam ſecum, cuius rei ſignum est, quia minus detinetur potest manus in corpore calido, quam frigido, & rursus minus in frigido, quam in humido, quia etſi manus potest diutius detineri in corpore humidissimo, non tamen frigidissimo, citius etiam humidum humectat quam ſiccum, unde in locis humidis habitantes facillius, & citius humiditatem contrahunt, quam degentes in locis ficcis siccatem, ergo, &c.

38. Sed contra primam partem conſiſtuſis præter jam objecta 4. 1. huius dip. adhuc ſolet obici tria. Aristot. auctoritas, qui 2. de gen. 6. & 4. Met. c. 1. ſolum calorem, & frigus vocat qualitates acti- vas; humiditatem vero, & ſiccitatem passivas. R. eſpond. ex Angell. cit. caliditatem, & frigiditatem dici activas, cæteras passivas, non quia ſingulare non ſunt activæ, & ſimilium productivæ suo modo, sed triplici ratione, primò quidem, quia illæ ſortis velocitatis, & ſenſibiles agunt, illæ autem minus, & idè illæ per excellentiam vocantur activæ, illæ verò passivæ, quia parum activæ, quam gloſ- ſam adhibet Marti. Saxon. Arist. cit. & 1. d. Secundo, quia illæ plus resistunt, quam illæ, quæ est conditio passi. Tertiò tandem quia lub- jecta harum duarum, in quantum talia dicuntur passiva magis, vel minus, proptè humidum dicitur bene terminabile potentia alieno, & malè termino proprio, siccum autem e contra dicitur bene termi- nabile termino proprio, malè autem alieno, terminari autem est- pati, ſicut è divertio congregare, & difſegregare, quod convenit cali- dori, & frigori, est quoddam agere, & in hunc modum luculen- ter explicat Aristot. 4. Meth. c. 1. & hanc expositionem recipiunt Tol. Mercen. & Averia cit. quam tradiderunt Philopon. Ni- phus, D. Thom. & alii, quæ certè conformiter est ad contextum litteræ, ut dip. 7. q. 3. dicimus.

Deinde contra alteram conſiſtuſionis partem de ordine activitatis inter eas conſiſtuſio ſeſe offert diſſicultas, quod ſiccitas, & humiditas inter activiores alii duabus, non videmus ſtatim ac pannus, vel li- gnum in aqua immergitur, subito fit humidus quod non contingit in calore, etiam ſi in fornacem lignum mittatur. Rursus denſitas

materiæ magis iuvat ad agendum, & aſcitas plerumq. reperitur in materia denſa, qua ratione frigidam quoque erit activus calore. R. eſpond. ad 1. quod corpus illud aquæ immerſum, ut notat Aristot. de gen. 14. & Doct. 4. d. 49. q. 16. ſupra F. ab initio madefactionem non dicitur verè humidum, itaut verè humiditas aquæ produxerit actio- ne univoca aliam humiditatem in ligno, vel panno, fed dicitur udum, vel irrigatum, quia potius fit quedam adheſio partium aque circa lignum, & pannum, unde ſi aqua ſolum in ſuperficie est recepta, dicitur udum, ſi adhuc profunditate permeavit, dicitur irrigatum, verum tamen eſt progreſſu temporis heri tantum corpus illud verè humidum per veram productionem humiditatis in eo. Ad 2. occurrit ex dicendis dip. ſenſu denſa etiam non magis iuvare ad pro- ducendum intenſiorem effectum, ſed ad citius, & dilantius agen- dum, unde ſolum iuvat actionem; non autem reddit materiam intenſivè activiorem, ſed ipsam relinquit in eodem gradu activitatis innatæ, & idè negatur conſequenter.

39. Dicimus ſecundo resistentia formalis convenit omnibus illis qualitatibus ordine oppoſito illi, quò eis competit activitas, hoc ſcilicet modo, ut quæ est minus activa, fit magis resiliens, & quæ magis activa, minus resiliens, unde ſicut in activitate primum locum obtinet calor, 2. frigus, 3. humiditas, 4. ſiccitas; in resistentia ex oppoſito primum locum tenet ſiccitas, 2. humiditas, 3. frigus, 4. caliditas. Ita Audores omnes cit. pro 1. concl. & eſt contra Val- les, contraverſi. 11. ad Tyrone, Martuz 1. lib. de gen. c. 9. q. 3. Ni- plum eodem lib. comm. 135. q. 3. & alios paucos volentes resistentiam his qualitatibus competere e ordine, quò eis adſcribitur acti- vitas. Notanter verò ſermo fit in conſiſtuſione de resistentia formali, non autem activa, quia hæc resistentia, ut diximus initio quæſiti, non eſt ab ipsa actione diverſa, atque idè potentia resistentia activa eodem proſus modo, ac ordine eis convenit, ac ipsa potentia activa, & effectiva; Probatur quoad utramque partem, & quidem quoad primam, quod hæc resistentia formalis omnibus convenit, eſt deſe clara, quia quælibet forma, dum eſt in ſubſiecto, ſua exiſtentia, & informatione impedit, ne alia incompoſſibilis forma introducat, in ergo multò magis forme contrariæ, ut ſunt calor & frigus ad invicem, humiditas & ſiccitas. Probatur etiam quoad alteram partem de ordi- ne ſtatu in reſiſtendo, quia utique durat magis, & minus in potentia resistentia ut colligitur Aristot. in prædicam. qualitat. & 4. Phisic. 71. ubi adducit exempla de molli, & duro reſp. durificationis, & de medio raro, & denſo in ordine ad motum; hæc autem potentia nequit activiori convenire, quia ſi activior eſſet magis quoque resistentia, nunquam poſſet à contraria vinci, imò activior totaliter alias deſtrueret, quod eſt contra ordinem univerſi, ergo quia omnia in pondere, & menſura facta ſunt, debet aliquid eſſe in minus activa, per quod poſſit activiori reſiſtere, & compenſare excellum activitatis, ita notavit Doctor 4. d. 49. q. 13. infra B. ubi docet, quod licet in elemen- tis ſit contrarietas, eſt tamen proportionata æqualitas hinc inde in agendo, & reſiſtendo, quare enim igitur non comburitur omnia elementa, & est majoris activitatis, non videtur ratio (ait Doctor) niſi ex propor- tione, vel adæquatione aliorum in reſiſtendo virtuti ſue in agendo; & hæc eſt ratio à poſteriori deduſta ex legibus divinarum potentiarum; & quod talis inter eas qualitates ſervetur ordo in reſiſtendo, docet experientia ipsa, nam gutta ſuper mappam bene ſiccam ſua ſua dita con- globata ob reſiſtentiam ſiccitatis, quæ tamen gravitate ſua aliis debet labi, atque diſſidui; de humiditate ad frigiditatem compara- tam idem patet quia aqua facillius caleſcit, quàm deſiccetur, non alia ratione, niſi quia actioni ignis reſiſtit magis humiditas, quàm frigiditas; & de frigiditate ad caliditatem idem conſtat, citius enim, & facilius aqua caleſcitur frigiditate, quàm frigiditas caleſcit ab majorem reſiſtentiam frigiditatis, & minore caliditatis.

40. At dices hinc non bene colligi majorem reſiſtentiam in minus activis, ex eo enim, quod calor difficile vincat frigus, non magis colligi potest reſiſtentia ex parte frigidis, quam modica agen- di virtus ex parte caloris, ex utroque enim capite oriri potest tarditas actionis. R. eſpond. bene colligi, cum enim experientia conſiſt, & calorem eſſe frigore activiorem, eum videmus calorem difficile frigus ab aqua expellere, hoc ſane tribui nequit modica activitati calidæ debet in reſiſtentiam frigidis.

Solut etiam huius rei reddi aliqua ratio à priori, quia nimirum denſitas corporis multum iuvat ad reſiſtendum contrario, per denſi- tatem enim magis uniuert, & conſiſtantur ut partes forme indivicem, virtus autem una fortior eſt ad eam denſam cæteris partibus; ergo corpora denſiora erant quoque magis reſiſtiva cæteris partibus; fed ex elementis terra, cui prædominatur ſiccitas, eſt denſior aqua, aqua eſt denſior aere, & aere igne, ergo terra erit magis reſiſtiva, quàm aqua, & ſic de aliis. Hæc tamen ratio, quam Ruyus affert loc. cit. non multum ponderari habet, denſitas enim non minus iuvat ad reſiſtendum, quam ad agendum, idè Arietiſ rationem eſt prioris deduſta ex majori, & minori materialitate formarum, nam autem forma eſt magis materialis, illi magis adheſit, ad illa, quæ eſt prioris deduſta ex majori, & minori materialitate formarum, nam autem forma eſt magis materialis, illi magis adheſit, ad illa, quæ eſt prioris admiſſo etiam quod reſiſtentia oriatur ex majori inhaſione in materia, probandum illi erat, quod forma magis materialis majori nexu copulatur cum materia, quàm minus materialis; forme enim Colorum, quæ ſunt minus materialis his inferioribus, majori nexu materie ſunt connexæ, quàm illæ inferiores, & quando etiam id admitteretur, adhuc illi probandum remanet, quod una qualitas ſit materialior alia, & docere, quænam illarum ſit magis, vel minus mate- rialis.

Maſtri, & Bellini, De Generat. & Corrupt. Tom. III.

realis. Avera aliam assert rationem, vis autem resistendi...

41 Ex his deductur, quod licet resistens semper sit minor quam...

Hic tamen advertendum est, quod licet ista qualitates secundum...

42 Contra doctrinam precedens conclusionis obicitur, quia...

Respond. ad 1. neg. assumptum illud de igne, & aqua; constat...

humedit, sed adeo difficulter, ut vix possit corrumpi, & lique...

43 Tandem obicitur contra ordinem statum in resistentia...

Respond. ad 1. modicum resistentiam in igne non provenire...

44 Upponimus ex dicendis disp. 3. q. 9. qualitates latitudinem...

QUESTIO V.

An qualitates contrariae possint esse simul in eodem subiecto, & quando.

44 Upponimus ex dicendis disp. 3. q. 9. qualitates latitudinem...

de qualitatibus disputari; itaque per qualitatem ut oculo intensam in-

Hoc supposito quaeritur, an possit esse naturaliter compati in eodem...

Prima opinio negat, universaliter contrarias qualitates esse com-

Altera sententia e contra concedit qualitates contrarias etiam...

ARTICULUS I.

Contrariae possunt simul coexistere naturaliter in gradibus remissis.

45 Conclusio est Scoti cit. 1. d. 17. q. 3. & in 2. d. 2. q. 9. O. amque...

Probatum deinde ratione validissima ex Scoto cit. deducit, quia...

untur Bassol. Anaph. & alii passim; quando aqua calescit, non uti...

46 Respond. Durand. neg. min. & inquit, quod quando si bicusum...

47 Hae solutio satis infringitur ex probatione minoris nostri...

48 Respond. Durand. neg. min. & inquit, quod quando si bicusum...

substantialis sine sufficienti dispositione. Tum tandem qua nec per illam qualitate...

Quamvis ergo Doctor 2. d. 15. cit. affert colores medios impo- rante tantum simplicem qualitate...

48. Alter idcirco respondet Gregor. cit. & inquit contraria applicata ad agendum ita se habere...

Hac quoque solutio ex multis capitibus falsa apprehenditur. Primo, quia agens non alia actione expellit formam veterem...

49. Efficaciter ergo demonstrata manet nostra conclusio, quod possint manere simul contrariae qualitates in gradibus remissis...

50. Nec etiam ad rem est limitatio, quam afferebat Faber, quod gradus remissi contrariorum qualitatum coexistunt in fieri...

pugna, non autem in esse quieto; nam non est quæstio, an possint esse simul in fieri...

Nec tandem necessaria est limitatio, quam afferebat Soto conclusionem coarctans ad solas qualitates activas...

51. Ex dictis inferitur, quod licet motus contrarii ad qualitates contrarias in gradibus intensis nequeant simul exerceri...

52. In opposit. argum. Primo, auctoritatibus, nam Arist. de gen. 1.6. ait qualitates contrarias in eodem subiecto copulari non posse...

Respond. Arist. ibi loqui de contrariis, prout ad constitutionem elementorum concurrunt, quomodo in gradibus intensis debent esse...

53. Secundò arguitur, & est fundamentum præcipuum oppositæ sentent. ex definitione, & natura contrariorum...

Resp. Tatar. loc. cit. qualitates non habere repugnantiam formalem ex præcis entitativis essentialibus, sed tantum quoad latitudinem...

Dices, ergo si subiectum capax est platum octo graduum, possent qualitates contrariae ultra hanc latitudinem in ipso recipi...

54. Tertiò, alia contraria videmus ita se mutuo expellere; ut nec etiam in gradibus remissis simul esse queant...

Respond. Arist. ibi loqui de contrariis, prout ad constitutionem elementorum concurrunt, quomodo in gradibus intensis debent esse...

Ad illud verò de sanitate, & ægritudine, & jam diximus in logic. non esse propriæ species qualitatis...

habent utique modum denominandi qualitates, inò privativè opponuntur, lanitas enim dicitur debita proportione humorum...

55. Quarto, qualitates mediae inter extrema sunt verè qualitates constitutivæ in aliqua specie qualitatis, ita constat de coloribus...

Quintò tandem, quia duæ dimensiones minus repugnant formaliter, quam duo contrariae, & tamen naturaliter nequeunt esse simul in eodem loco...

56. Respond. ad 2. neg. paritate, quia ut notat Doct. cit. 4. d. 49. 16. quælibet dimensio recipit suum locum adæquatè...

Respond. ad 2. neg. paritate, quia ut notat Doct. cit. 4. d. 49. 16. quælibet dimensio recipit suum locum adæquatè, at qualitates latitudinem octo graduum non excedentes...

ARTICULUS II.

Contrariae possunt simul coexistere supernaturaliter in gradibus intensis.

57. Conclusio est Balfol. & Tatar. loc. cit. in superiori articulo, quam Recentiores passim amplectuntur...

xat, quia probabilis est ponere minora miracula, quam plura, & maiora, quia non videtur posse salvari damnatos cruciari simul summo calore, & summo frigore realia actione propter impossibilitatem formarum frigidis, & caloris in summo, at species intentionales contrariorum non sunt inaequales, subiungit postea art. 4. licet non necesse sit negari debere istam actionem realem, quia inquit quaecunque argumentum in 3. articulo, si adhibeatur miraculo, non possunt improbari, quibus verbis concedit posse damnatos simul pati miraculose frigus, & calorem in summo, nec in 3. articulo id negat, quia hoc iudicatur absolute impossibile, sed ne admittatur maiora, & plura miracula, quam opus esset, ut quaeque intelligimus permittantur, ac in esse quocumque, non vero transeunt tantum, ac in heri, ut aiebat Faber cit. cum quocumque Deus potest conservare simul pro aliquo instanti in eodem subiecto, potest etiam conservare deinceps, non enim in tempore sequenti diminuta est potentia Dei, quare si pro illo instanti contrariorum repugnantiam superavit, valebit quoque superare deinceps, nec id alia indiget con- clusione.

8 Probatur conclusio sic intellecta ex illo Job. cap. 2. 1. ab aequis nivium transibit ad calorem nivium, & Matth. 13. ibi erit locus, & frigidus dentium, ubi gloria significat, ut notavit Basilius. quod contra damnatorum frigus patitur, & calorem simul in gradibus intensis. Probatur etiam evidenti ratione, quia nulla potest in hoc assignari repugnantia, quae a potentia divina superari non possit, vel enim assignaretur ex parte subiecti, cuius capacitas est limitata, nec excedere potest in ordine ad formas contrarias latitudinem octo graduum; vel ex formali repugnantia ipsorum contrariorum in gradibus intensis; ex primo capite assignari non potest, quia licet capacitas subiecti sit eo modo limitata in ordine ad agens naturale, non tamen in ordine ad supernaturale, nam ab illo formas recipit non per potentiam passivam naturalem, sed obedienti-alem, quae respectu talis agentis non est determinata, ut dicitur dist. 2. sequi quib. ult. quia ratione solemus dicere posse idem corpus plura ubi simul, & semel a Deo suscipere, est ab agente naturali non nisi unum tantum posse habere.

At neque assignari potest, ex alio capite scilicet ex parte ipsarum formarum contrariorum, nimirum ex immediata earum oppositio- ne in ordine ad idem subiectum, nam ut diximus dist. 5. Phys. quael. 3. art. 3. formae oppositae circa subiectum duplicem solent exercere effectum in genere causae formalis, unus enim informat subiectum, illudque denominare, & reddere formaliter taliter, qui proinde dicitur effectus primarius, & per se, alter est media via informationis, qui effectus secundarius, & veluti consecutivus; quomodo ergo effectus primus generis sit etiam a Deo inordinabilis, ac prorsus indispensabilis in ordine ad quaecumque potentiam, quia implicat formam esse in subiecto, & non denominare illud formaliter tale, bene tamen impedire potest, atque denominare effectum formalem secundi generis, nimirum aequalem expulsiorem, sicut facit in duabus quantitatibus natis se ab eodem loco expellere, non minus quam duae qualitates contra- riae ab eodem subiecto, ut diximus dist. 5. Phys. quael. 6. art. 2. potest ergo ex hoc capite Deus duas qualitates contrarias in eodem subiecto ponere, non quidem impediendo effectum formalem primarium, sed negatione contrarietatis, & consecutivum, scilicet actuale expulsiorem, quam ratione etiam ibi diximus posse ponere duas formas substantiales disparatas in eadem materia. Hinc Basilius citat. sic arguit, non habent maiorem impossibilitatem duo contraria respectu eisdem subiecti, quam duo corpora respectu eisdem loci, idem enim ab eo impossibilia dicuntur, quia unum expellit aliud, sed per potentiam Dei ita unum corpus potest esse in loco, quod non expellat aliud, ergo, &c.

9 Dices, ergo eodem modo differunt, & repugnant duo corpora ad esse eundem simul in eodem loco, ac duo contraria in eodem sub- iecto, quod est falsum. Contra Doctores citat. 4. d. 49. q. 16 ad 2. pro 1. opinabili habet, quod inter ista est repugnantia formalis, inter illa vero est virtualis tantum, unde ex hoc, quod inter duo corpora non est repugnantia formalis quoad eundem locum, sicut est inter duo contraria quoad idem subiectum, concludit posse virtute divi- na duo corpora esse simul in eodem loco. Respond. neg. conseq. ete- nim magnum adhuc remanet discrimen, duae namque dimensiones differunt penes effectus secundarios, qui sunt, una excludit alteram ab eodem loco, non penes effectus primarios, qui sunt ejusdem ratio- nis, nec penes formas, quae sunt ejusdem speciei, tum quia earum repugnantia non attenditur penes idem subiectum, tum quia ubi passiva, quae sunt in illis duobus corporibus penetratis in ordine ad eandem superficies, non sunt in eodem subiecto sed in diversis, scilicet in illis corporibus, & haec praecipue est ratio, cur Doctor ibi istam repugnantiam non formalem, sed virtuale appellavit; at formae contrariae non tantum quoad effectus secundarios, sed etiam primarios differunt, & secundum formas, & penes idem subiectum, sunt enim alterius, & alterius rationis, & maxime sub eodem genere distant, non ergo Doctor ibi absolute negare voluit contraria esse posse in eodem subiecto, sed ex praedictis ca- pitibus magis id repugnare ostendit de duabus qualitatibus, con- trariis, quam de duabus qualitatibus, ad eum si negaret de illis, non idem de illis quod negari deberet, unde quasi condi- tionate loquitur, non absolute.

60 In oppos. argum. multipliciter, Primò, quia contraria in sum-

mo inferunt contradictoria ex Aristot. 4. Met. 27. ubi proinde ex hoc, quod contradictoria per nullam potentiam possunt esse simul, deducit, quod neque contraria in summo, quod ad ipsa in tali gradu sequantur contradictoria. Consi. quia tunc idem subiectum esset simpliciter calidum, & simpliciter frigidum, at quod est simpliciter calidum, nullo modo est frigidum, & e contra, quod est simpliciter frigidum, nullo modo calidum est. Tandem unum contra- riarum habet essentialiter annexam negationem alterius, ac proinde prout ab ea inseparabiliter implicat, ergo omnino, quod possunt esse simul.

Respond. non esse intentum Aristot. ibi eodem modo arguere de contrariis, & contradictoriis quoad excludendum unum per aliud, cum enim oppositio contradictoria sit per affirmationem, & negatio- nem, immediate unum excludit per aliud, & per locum ab intrin- seco sequitur, quod si unum contradictorium est in subiecto, non est ibi alterum, quia ratio formalis unius formalitè imbitit ex- clusionem alterius, sicut est in contrariis, quia eorum oppositio est positiva, ac proinde conceptus formalis unius non consistit in actuali exclusione alterius, quia ab eo sunt positivi conceptus, & idem non sequitur per locum ab intrinseco, est unum contrarium in sub- iecto, ergo non est alterum, sed solum mediata, & ab extrinseco, ratione scilicet suorum effectuum incompatibilium, quatenus ad positionem unius consequitur exclusio alterius in gradibus intensi- bus ex natura ipsorum; itaque contraria in summo includunt opposi- tionem contradictoriam non primò, & per se, sed consecutivè, & secundariò, secundum communem naturam cursum, & sic in- telligit Aristot. loc. cit. quare cum possit divinitus impediri talis con- secutio, seu effectus secundarius, ut dicitur est, nulla sequitur contradic- tio, quia nec in contrariis exercit eorum effectus secundarius, qui est expulsio, non ex primario, qui est informatio. Dices informatio unius contrarii est actualis alterius exclusio, si quidem se expellunt ab eodem subiecto in genere formae, & non effectivè, ad eum quod implent informatio est exclusio, ergo, ex effectu primario unius sequitur exclusio alterius, & contra- dictio. Negatur assumptum, quomvis enim formae in subiecto se invicem expellant in genere causae formalis, tamen expulsio, & informatio non sunt idem effectus formalis, sed diversi, nam unus exercetur circa subiectum, alter adversus formam contrariam: unus est primarius, alter secundarius, unde informatio unius contrarii non est alterius exclusio formaliter, & per se, sed consecutivè tantum, & secundariò; & hoc etiam modo Aristot. cit. 4. Metheor. explicat. Tac. & Bas. cit.

Ad Consi. dicitur, non esse eventus regulariter, sed in casu fortis idem subiectum simpliciter calidum, & simpliciter frigidum, id est utrum- que, non effectivè, ad eum quod implent informatio est exclusio, ergo, ex effectu primario unius sequitur exclusio alterius, & contra- dictio, sed falsa consequentia, nam etiam verum est in subiecto non dicitur subiectum non album, vel non calidum formaliter per ali- quod positum, quod sit nigrum, vel frigidum, sed per negatio- nem albi, vel calidi, quae quidem negatio in subiecto non efficit ex hypothetico, quod adit albedo, vel caliditas. Ad ult. cum dicitur unum contrarium habere annexam negationem ejusdem essen- tialiter, & inseparabiliter, vel hoc intelligitur de negatione identitatis, quatenus unum non est aliud, nec esse potest aliud, vel de negatione compatibilitatis, quatenus unum occidit cum alio confo- ciali in eodem subiecto: de prima negatione verum est assumptum, sed falsa consequentia, nam etiam verum est in lacte habet essentialiter annexam talem negationem albedinis, & universaliter quaecumque forma disparata respectu alterius; de altera vero nega- tione fallum est assumptum, quam doctrinam adhuc magis explicavi- mus dist. 5. Phys. quael. 6. art. 2. & innuit Bas. citat. 1. in resp. ad 4.

61 Secundò obicit, quia si etiam in gradibus luminis possunt con- traria esse simul, non videtur quomodo salvari possit contrarietas in ipsis, & quod oriatur ex natura ipsorum. Tum 2. quia contraria se expellant in genere causae formalis, at talis effectus nequit a Deo impediri. Tum 3. contraria opponuntur nedum virtualiter, & in suis effectibus, sed etiam formaliter, ac in seipsis, ut ex eorum definitione constat, ergo ante suos effectus secundarios sunt incom- patibiles. Tum 4. si idem obiectum foret simul album, & nigrum, idem cibus dulcis, & amarus, &c. esset sensibilis, & non sensibi- lis, sensibile quidem, quia habere qualitates sensibiles, insensibi- les vero, quia non apparet, quo sensu percipi possit, gustu, vel visu, vel tactu. Tum 5. quia haec ratione plures quoque substantiales formae disparatae possent esse in eadem materia, cum minore vi- deantur inter se habere repugnantiam, quam contraria. Tum 6. eadem est potentia receptiva contrariorum in eodem subiecto, non diversa, sed illa potentia terminatur, & actus per unum contra- riarum, ergo illo flante alterum non potest inesse. Tum tandem quia termini motus sunt incompatibiles, contraria sunt termini motus, non autem formae, & privato, per hoc enim distinguitur motus a mutatione s. Physic. ergo, &c.

Resp. neg. sequamur, quia essentialis ratio contrarietatis non consi- stit in actuali expulsiore contrariorum ab eodem subiecto, sed in ap- tudinali, vel potius radicali. Ad 2. effectus formalis primarius ut- que nequit a Deo impediri, bene tamen secundarius potest discrimi- nis est, quia ille immediate per se procedit a forma inhaerente, & idem vocatur intrinsecus, unde implicat formam informare subiectum, & eam non denominare tale, nam esse album aliud non est, quam esse ab album, alter vero effectus non immediate procedit ab ipsa forma, sed mediante effectu primario, & idem habetur veluti secun- darius, & extrinsecus, ac a Deo impedibilis. Ad 3. concedimus con-

contraria ante effectum secundarium mutuae expulsiōnis esse incom- patibilia, non enim eorum incompatibilitas est illis effectibus procedi- ti, sed potius ipsi ex contrariorum incompatibilitate, formaliter ergo sunt seipsis incompatibilia, exerceret vero haec eorum incom- patibilitas per suos effectus secundarios, sed talem exercitium in- feriori potest a Deo. Ad 4. neg. conseq. nam in ordine ad sensum ta- chus, gustus, vel odoratus agerent illa contraria ad sensationem me- diam ex utriusque permixtam, ut modo faciunt liquores contrarii permixti, de vita vero dicendum, quod vel una tantum forma ager- ret, quae scilicet validior esset ad movendum sensum, vel si aequales essent, determinare retur a Deo, vel ambae moverent, nec implicat oculum videre idem obiectum simul album, & nigrum, sicut non implicat videre plura simul, quorum unum sit album, aliud nigrum. Ad 5. negat Basilius, paritatem, quia forma substantialis dat esse simpli- citer, ejusdem autem rei nequeunt esse duo simpliciter, & idem duae formae substantiales invicem non subordinatae eandem materiam in- formare non possunt; contraria autem cum sint accidentia, non dant esse simpliciter, sed secundum quid, & non est inconveniens ejusdem rei esse plura secundum quod. Ad dist. 5. Phys. quael. 6. art. 2. id est etiam concessimus divinitus omnipotentem, & ostendimus ratio- nem a Basilio factam absolute non concludere, quia in eo casu una- quaeque substantialis forma cum eadem communi materia propria constitueret suppositum in propria specie. Ad 6. licet potentia sub- iecti ad recipiendum contraria sit una, tamen quantum est de se, ad utrumque est indeterminata, & singulari respicit, ut actus inda- quatos, ut dicitur de potentia materiae ad formas substantiales, unde in ordine ad agens potens vincere eorum repugnantiam utrumque si- mul recipere potest. Ad ult. scilicet dicitur est majorem valere de terminis primis, & formalibus, quales sunt semper in quocum- que motu, & mutatione forma, & privato, ut diximus dist. 4. Physic. quael. 6. art. 3. non autem de terminis secundariis, & concomitantibus, sicut in proposito sunt formae contrariae, ut de falsa est minor, quod contraria sit per se termini motus, nam etiam naturaliter dum sit motus intensivus per gradum remissum ad inten- sum, manet ille cum isto, unde etiam fallum est ex hoc capite proprie differre motum a mutatione, ut ibidem diximus, ubi etiam expendimus Aristot. sensum in 5. Physic. dum per hoc dicitur motum a mutatione.

62 Tertio tandem arguit Lichet cit. auctoritatem Scoti, nam in 1. dist. 2. q. 2. infra lit. X. Probet Deum habere virtutem infinitam ex eo, quod quantum est ex se, possit causare infinita, si non re- pugnant, quia ipsa repugnantia non provenit ex defectu virtutis, sed ex repugnantia eorum formalis, & aliam hoc exemplum, si- mul potens causare album, & nigrum non est minus perfectum, si non potest ea simul causare, quia ipsa non sunt simul causabilia, quia haec non simulas est ex repugnantia eorum, non ex defectu agentis, quia agens habet simul virtutem respectu amborum, si illa essent compatibilia. Et dist. 17. quael. 3. littera VV. ait contra- ria incompatibilia esse in summo, non in gradu remisso. Et in 4. dist. 44. quael. 3. F. ait non posse probabiliter salvari idem simul realiter pati a contrariis in summo etiam per potentiam Dei, & littera G. ait, quod si ponatur calor induci in summo in corporibus damnatorum, & ad huc qualitate illam mixti permanere, videtur manifesta repugnantia.

Respond. primum locum non urgere, etenim ibi licet de Deo lo- quatur, tamen cum adducit illud exemplum, loquitur de agente promiscuo, unde sufficit, ut id, quod in exemplo assumit, verifi- cetur de agente creato, nec in exemplis est multum insistendum; alter locus non est ad rem, quia ibi loquitur expressè de agente crea- to. Nec tandem ultimus urget, quia ut diximus n. 57. postea ait non posse oppositum improbari; cum vero subiungit esse formaliter re- pugnantiam calorem in summo reperiri cum qualitate mixti, non loquitur de formis contrariis, sed de eodem calore, & verum di- cit, nam repugnat, quod mixto fit calor ipsi conaturaliter con- veniens, qui est medius, & remissus, & calor in summo, unde videtur, sicut in eodem est medium, & extremum, si enim calor est remissus non est intensus, nam ut diximus artic. praecedenti, nu. 56. plus repugnat in eodem subiecto magis, & minus ejusdem formae, quam ipsaem formae contrariae.

QUESTIO VI.

Quenam ex his qualitatibus conveniant elementis, & in quo gradu.

63 Sermo est hic de elementis in sua puritate, ac naturali disposi- tione, nam ut modo disposita sunt pro bono universi, certum est unumquodque secundum plures partes habere qualitates ex- traneas, & adventitias ex vicinia alterius elementis, ut explicatum est dist. 4. de Caelo q. 1. Et de elementis ita consideratis supponendum est unumquodque proprias ac quodatas sibi vindicare qualita- tes, unde omnino vanum est, connumerare de aere dixerunt esse na- tura sua expertem omnis qualitates, & esse indifferenter cujuscum- que susceptivum, eo quia est medium, per quod agentia naturalia maxime agunt, & concurrunt ad mixtionem, sicut quia debuit esse vehiculum omnium colorum ad videndum, omnis coloris exper- tem esse oportuit. Vanum itaque est, quia quaelibet forma pro- prias requirit dispositiones, omnia corpora passim videmus esse sus- ceptivam a natura praedita, & alioqui cum aliis elementis qua- currere non possent ad mixti constitutionem, quia non haberet qua- Masius, & Bellus. De Generat. & Corrupt. Tom. III.

litem contrariam, cujus ope quae cum aliis conflari, nec ead- dem ratione possent in aliud elementorum converti, imò nec de novo generari, nec unquam corrumpi, quia quod corrumpitur, a suo contrario corrumpitur. Nec ratio allata urget, ut enim fit medium idoneum per quod agentia agant, satis est, quod propter suam tenuitatem sit susceptivum qualitatum omnium, prout mixtioni inserviunt, & de coloribus dispar est ratio, quia non facile sibi mutuo cedunt, ut patet, si quis aspiciat per medium, quocumque sit colore vitium.

Comperitur etiam est, unumquodque elementum non simul omnes sibi vindicare quatuor illas qualitates, quia nec ignis de se frigi- dus est, nec aqua sicca; sed nec dumtaxat unam, ut de aere item opi- natus est Vallet. l. 1. controverf. medic. c. 10. ubi solam humiditatem ei conaturalem facit, & tribuit Galen. l. 8. de usu partium c. 3. & l. de usu respit. sed binæ cuilibet assignari solent (exclusa tamen com- binatione contrariarum qualitatum, quia nullum elementum est si- mul frigidum, & calidum, vel humidum, & siccum, quia tales qua- litates non sunt simul, quod si ponantur in esse refracto, ac tempera- to, tamen hoc corpus esse verum elementum) ita docuit Aristot. 2. de gen. 16. & deinceps, & 4. Metaphysic. cap. 1. cuius conventionis du- plicis qualitatibus in quocumque elemento ratio est, quam attulit Phi- lophon. de gen. com. 23. quia duo sunt praecipua munera ipsorum ele- mentorum in hoc universo, unum est, quod invicem transmutentur pro mixtorum constitutione, alterum est, ut tanquam partes inte- gres universi ita disponerentur, ut unum esset alterius proportio- natus locus, ad primum munus plane opus erat, ut unumquodque ha- beret aliquam qualitatem, per quam esset alteri contrarium, ut si- licet si aer est calidus, aqua fit frigida, si ignis est siccus, aer fit humi- dus, &c. nam omnis transmutatio fit ratione contrarii; ad alterum vero munus debet unumquodque aliam qualitatem habere, per quam conveniret cum alio sibi coniguo, ut scilicet ignis v. g. quia est locus aeris, cum eo in calore communicaret, & aer continens aquam in humiditate; & terra haberet frigus (symbolum cum aqua, locus enim est conservativus locati ex 4. Physic. conservatio autem nequit fieri a contrario, sed tantum ab aliquo simili), & ex elemen- tis constitutis nascitur illa concordia dicors, quae mundi concentum efficit.

64 Ex hac igitur naturali ratione deducitur unicuique elemento necessariae esse duas qualitates, unam communem cum elemento proximo, per quam se invicem conservare possent, alteram vero contrariam, ut scum non nihil alterando ad alterationem, & con- stitutionem mixtorum concurrere possent; hac igitur de causa Ari- stoteles dicit qualitates distribuit in singulis elementis, ut terra sit frigida, & sicca, aqua frigida, & humida, aer calidus, & hu- midus, ignis calidus, & siccus. At non obstante sententia illa ratio- ne ex consonantia Universi deducta, nec Aristot. auctoritate, ac omnium Peripateticorum, non desunt, qui qualitates alio modo combinent in elementis. Telestus enim novae doctrinae inventor lib. 2. de rerum natura capit. 23. constituit aquam ex sua natura potius calidam, quam frigidam, & cap. 25. ignem potius humi- dum, quam siccum. Arriaga vero novissime disput. 4. de gen. n. 19. terram ponit naturam suam potius calidam, quam frigidam; & tandem haec tempestate apud multos invaluit Stoicorum placitum flatulentium aereum superne originis frigidum; ita Cardan. lib. 2. de subtili. Arriag. citat. num. 25. Aeneas 2. de generat. quæstion. 10. qui ulterius addunt aereum non tantum (sæpe natura esse frigidum, sed etiam siccum, & quidem quod aer sit frigidus, fuit opinio Galen. lib. 8. de usu partium, ubi Aristot. cap. 10. quod aereum potuerit calidum.

Rursus majus adhuc dissidium est etiam inter eos, qui in qualita- tum conjugatione concordant, in quo gradu binæ qualitates singulis competant, totque ac adeo varia sunt placita, ut nimis operosum efficit singula ad amulum recensere. Quidam enim dixerunt ab omni qua- litate suo elemento convenire in summo, ut Sueslan. 2. de gen. comm. 23. A. Chillin. lib. 3. de elementis Mercen. in dilucid. hujus puncti; Pe- rramat. lib. de element. cap. 8. & Avicenna. lib. 1. de natura, & l. de elementis c. 6. Alii e contra unam dumtaxat qualitatem tribuunt in summo, alteram vero circa summum, adhuc tamen in excellenti gradu, id est supra quartum, & hic dicendi modus est valde frequens apud Peripat. pro quo citari solent Averr. Alexan. Albert. Avicen. Philop. Ammon. Marfil. Saxon. & sequuntur Recentiores passim. Alii inter has extremas opiniones quodammodo mediantes tribuunt duobus extremis scilicet terrae, & igni ambas qualitates in summo, elementis vero mediis, aquae nimirum, & aeri unam quali- tatem in summo, alteram in excellenti gradu, ita Zab. lib. 2. de pri- mis qual. cap. 1. & Averr. quael. 41. lect. 8. Demum D. Thom. 2. de gen. lect. 3. igni tribuit utramque qualitatem in summo, aeri ut- ramque infra summum, aquae vero, & terrae unam in summo, al- teram infra summum, & sequitur Bannez 2. de gen. c. 3. q. 2.

ARTICULUS I.

Singulis elementis propria assignantur qualitates.

65 Nolla sententia est, quae sit perpetua in Peripato, ignem esse calidum, & siccum, aereum, calidum, & humidum, aquam frigidam, & humidam, terram denique frigidam, & siccam, & ita supponit Scotus 2. d. 15. q. un. & 4. d. 49. q. 13. & ubicunque loquitur de elementis, quae quidem sententia ab initio quælibet probata est ea universalis ratione ex consonantia universi, & sine elementorum con- deducta,